

BEZGEK

Yabancılara Türkçe Öğretimi Dergisi
Journal of Teaching Turkish Language to
Foreigners

Araştırma Makalesi

Cilt 2 (2023) Sayı 3 180-194

Türkiye’de İki Dillilik Konulu Tezler Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme (1988-2022)*

A Bibliometric Study on Dissertations on Bilingualism in Türkiye (1988-2022)

Hatice Oruç¹

Oruç, H. (2023). Türkiye’de iki dillilik konulu tezler üzerine bibliyometrik bir inceleme (1988-2022). *Bezgek Yabancılara Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(3), 180-194. <http://dx.doi.org/10.56987/bezgek.29>

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 30.08.2023
Kabul Tarihi: 06.09.2023
Yayın Tarihi: 15.09.2023

Anahtar Sözcükler

İki dillilik
Türkçe eğitimi
Bibliyometrik analiz
Lisansüstü tezler

Article Info

Received: 30.08.2023
Accepted: 06.09.2023
Published: 15.09.2023

Öz

Bu çalışma 1988-2022 yılları arasında Türkiye’de iki dillilik üzerine yapılan doktora ve yüksek lisans tezlerini belirlemek, bu tezlerin yıllara, akademik düzeylerine, üniversitelerine, anabilim dallarına, danışmanların akademik unvanlarına, yazıldığı dillere, yöntemlerine, veri toplama araçlarına ve veri analiz yöntemlerine son olarak da örneklem grubuna göre dağılımlarını tespit etmek için hazırlanmıştır. Bu doğrultuda veriler Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında arşivlenen lisansüstü tezlere “Gelişmiş Tarama” seçeneğiyle herhangi bir filtre uygulanmadan elde edilmiştir. “İki dilli” ve “İki dillilik” anahtar kelimeleriyle tezler taranmıştır. Erişime açık olan tezler çevrimiçi olarak indirilmiştir. Erişime açık olmayan ve yayınlanma izni bulunmayan tezler Üniversite Kütüphanesi aracılığıyla TÜBESS üzerinden ulaşılmıştır. Böylece ulaşılan 115 tez çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler bibliyometri tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, iki dillilikle ilgili yapılan bilimsel çalışmaların yıllara göre dağılımında 1988’de başlayan çalışmaların 2014 sonrasında yoğunlaştığı gözlenmiştir. En fazla çalışmanın 2021 yılında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. En fazla çalışma yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Tezlerin üniversitelere göre dağılımında en fazla çalışma ise Gazi Üniversitesinde yapılmıştır. İki dillilik konusunda yapılan tezlerin anabilim dallarına göre olan dağılımında, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı en çok çalışmanın yapıldığı anabilim dalı olmuştur. Tez danışmanlarının akademik unvanlarına göre dağılımında en fazla çalışma doçent doktorlar tarafından yapılmıştır. Yapılan tezlerin dillere göre olan dağılımında Türkçe en fazla kullanılan dildir. İkinci sırada İngilizce yer almaktadır. Tezlerde bilimsel araştırma yöntemi olarak nitel ve nicel araştırmaların neredeyse eşit düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Veri toplama aracı olarak en çok anketler tercih edilirken, veri analiz tekniği olarak en çok betimsel analize başvurulmuştur. Örneklem grubu olarak en fazla yetişkinlerin tercih edildiği görülmüştür.

Abstract

This study identifies Ph.D. and M.A. dissertations on bilingualism in Türkiye between 1988 and 2022 and analyzes these theses according to years, academic levels, universities, departments, advisors’ academic titles, languages in which they are written, methods, data collection tools, data analysis methods and determines their distribution according to the sample group. Accordingly, the data is available without applying any filters to the postgraduate dissertations archived in the Higher Education Council National Thesis Center

* Bu makale 15.06.2023 tarihinde Fırat Üniversitesinde sunulan “Türkiye’de İki Dillilik Konulu Tezler Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme (1988-2022)” adlı yüksek lisans seminerinin gözden geçirilmiş hâlidir.

¹ Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, Türkiye. haticeoruc0323@gmail.com

Keywords

Bilingualism
 Turkish education
 Bibliometric analysis
 Postgraduate dissertations

database with the “Advanced Search” option using the keywords “Bilingual” and “Bilingualism”. Dissertations available for access are downloaded online. The dissertations that are not accessible and do not have publishing permit are accessed via TÜBESS through the University Library. So, 115 dissertations are included in the study. The data of the study are analyzed with the bibliometric analysis. According to the results of the study, scientific research on bilingualism started in 1988 and this increased after 2014. The largest number of studies are done in 2021. Most of these dissertations are MA theses. The largest number of dissertations are presented at Gazi University. In the distribution of dissertations on bilingualism according to departments, the Department of Turkish and Social Sciences Education is the department where most studies are carried out. In the distribution of dissertations according to advisors’ academic titles, the majority of them are supervised by associate professors. In the distribution of dissertations by language, Turkish ranks first and English ranks second. Qualitative and quantitative research are almost equal to scientific research methods in dissertations. While surveys are most preferred as a data collection tool, descriptive analysis is most used as a data analysis technique. The sample group is mostly adults.

Giriş

Yeryüzündeki bütün canlı varlıklar düşünüldüğünde sadece insan, birbiriyle sistemli bir düzen içinde; iletişim ve etkileşim kurmak amacıyla dile başvurur. İnsanlardaki zihinsel işleyiş ve kurallar dil eğitimiyle düzenlenir. Dünyaya geldiği andan itibaren toplum tarafından daha önce hazırlanmış bir dil ortamına doğulur. Daha çok aile ortamında edinilen dinleme ve konuşma becerilerinin yanında eğitim öğretime atılan ilk adımla birlikte okuma ve yazma becerileri de gelişmeye başlar. Dil öğreniminde sıkı kurallar, not baskısı içsel motivasyonu azaltarak iletişim kurma istekliliğini azaltır. Öğrenenin hoşlanabileceği, baskının olmadığı, kuralların daha esnek olduğu ortamlarda ise iletişim becerisi daha kolay gelişebilir (Alyılmaz ve Polatcan, 2018, s. 448). Dil, hayatın her noktasında yer alarak, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal yaşamlarının zorunlu bir parçasını oluşturur. Ana dili, kişinin çevresiyle etkileşim kurmasını sağlayan temel iletişim aracıdır. Aksan’a (2017, s. 18-18) göre, ana dili kişiye kendine has bir ifade dünyası sunan, yaşanan hayatı algılamak için kavram ve kalıplarını kullandığımız, içinde yetiştiğimiz çevreden aile, anne ya da bakım veren kişiden edindiğimiz dildir. Ana dili öğretimi bireylerin anlama ve anlatma becerilerini kullanabilmelerinde önemli olduğu kadar düşünme ve etkili iletişim kurma becerilerinde de belirleyicidir. Ayrıca bireylerin kendi dilinin yapı ve inceliklerini bilmeleri ve etkin bir biçimde kullanmaları ana dilinden sonra başka dilleri öğrenebilmek için de gereklidir.

Küresel anlamda iletişimin ve toplumlar arasındaki ilişkinin yaygınlaştığı bir ortamda yabancı dil öğrenmek artık keyfilikten öte bir zorunluluktur. Bu zorunluluklar bağlamında Türkçenin, ana dili olarak öğretimi kadar yabancı dil olarak öğretimi de hem tarihsel hem de güncel koşullarda gerekliliğini korumuştur. Türkler tarihleri bilinen eski dönemlerden bu yana başka dillerden etkilenmiş ve başka dilleri de etkilemiştir. Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretim tarihine bakıldığında ise 1072’de Kaşgarlı Mahmut’un kaleme aldığı ve yazımı yaklaşık beş yıl sonra tamamlanan, bu alandaki ilk ve en kıymetli eser *Dîvân-ı Lugâti’t-Türk’tür* (Şahin, 2023, s. 22). Günümüzde yabancılara Türkçe öğretimi çağın güncel gereksinimlerine ulaşılamadığı bir gerçektir (Alyılmaz, 2010, s. 729).

Sanayileşmeyle birlikte her alanda hızlı bir dönüşümün yaşandığı günümüz dünyası özellikle iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve küresel çapta yaygınlaşmasıyla, bilişim ve iletişim çağı her alanda hissedilir derecede kendini göstermiştir. Toplumlar arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin gelişmesinin yanı sıra dünya genelinde yaşanan göçler, bölgesel savaşlar, olumsuz iklim koşulları ve yetersiz ekonomik kaynaklar gibi nedenlerle toplumlar arası iletişim ve etkileşim artmıştır. Buna ek olarak insanların başka kültürleri ve değerleri merak etmesi, onları öğrenme arzusu da belirleyicidir. Son olarak sosyal medya, sinema ve dizi sektörleri ülkeler arası kültür alışverişini ve toplumlar arasındaki etkileşimi tetikleyen diğer unsurlar arasında yer almaktadır. Bu durumda insanlar sadece

kendi ana dilleriyle yetinmemekte ve ikinci bir dil öğrenme sürecine girmektedir. UNESCO'nun verilerine göre dünyada yaklaşık üçte ikilik bir nüfus iki dillidir (Bican, 2017, s. 99). Alan yazında iki dillilik kavramının tek bir tanımı yoktur (Bölükbaş-Kaya, vd., 2019, s. 99). Baker'ın (2001, s. 8) da belirttiği gibi bireylerin neye göre iki dilli olduğu ya da olmadığı belirlenmesinin genel geçer bir ölçütü yoktur. Bu durum kavramın açıklanmasını oldukça zor ve imkânsız bir hâle getirmektedir.

İki dillilik, dilbilimci, Türkolog, eğitim uzmanı, sosyolog ve pedagog gibi pek çok farklı alan uzmanlarının çeşitli yönleriyle ele alıp tartıştığı ve farklı görüşleri sürdüğü bir terimdir (Güzel, 2014, s. 61). İki dillilik, bir dilin içinde en az iki dilin varlığını açıklayabilmelidir. Yani iki dillilik terimi kendisini yalnızca iki dilin konuşulduğu durumlar olarak sınırlamaz. Bu terim, çok dillilik terimini de kucaklayan bir anlam dünyasına sahiptir. Burada önemli olan iki, üç veya daha fazla dilin aynı konuşmacı tarafından kullanılmasından öte asıl mesele yalnızca bir dilin konuşulduğu durumlardan önemli ölçüde farklılık içerip içermediğidir (Beardsmore, 1986, s. 3-4). Grosjean'e (2010, s. 4) göre ise, iki dilliler "İki veya daha fazla dili ya da diyalekti günlük hayatlarında kullanan kişilerdir." İki dillilik terimini geniş bir çerçeve ile ele alan Baker (2001, s. 109-134), iki dillilik ya da çok dilliliği kişinin ikinci dili, bireysel ve toplumsal hayatın gerektirdiği koşullar altında, en uygun bağlamda kullanabilme yetisi olarak ifade eder. Çok boyutlu, karmaşık ve disiplinler arası bir terim olan iki dillilik, bilişsel, davranışsal ve kültürel açılardan değerlendirildiğinde anlaşılması oldukça zor bir konudur.

İki dillilik konusunda yapılan çalışmalar ülkemizde son yıllarda artış göstermektedir. Özellikle son yıllarda çeşitli yönleriyle konuyu ele alan bibliyometrik çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Ünyılmaz (2022), okul öncesi dönemde ülkemizde 2007-2021 yıllarında iki dillilikle ilgili yapılan az sayıda çalışmanın, iki dillilik alanında yapılmış makalelerin ve lisansüstü tezlerin kapsamını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu bağlamda yirmi beş lisansüstü tez ve yirmi bir makale "yıllarına, yöntemlerine, konularına, örneklem / çalışma grubuna, veri toplama aracına, veri analiz tekniklerine, inceledikleri dillere ve lisansüstü tezlerin yapıldığı bölümlerin dağılımlarına göre" incelenmiştir. Avcı ve Kurudayıoğlu (2022), Türkçede iki dillilik terimi üzerine yapılan çalışmaların yazar, anahtar kelime, ülke, üniversite ve atıf gibi çeşitli kategorilerdeki dağılımını incelemeyi ve bu incelemeler doğrultusunda iki dillilik olgusunun güncel durumunu ortaya koymayı amaçlamışlardır. Makalede iki yüz yirmi üç çalışmaya ulaşılmıştır. 1988-2021 yılları arasında kapsayan bu araştırmada 2021'de yayımlanan beş makale söz konusu yıl içinde yayın sayısının artma ihtimali düşünülerek araştırmaya dâhil edilmemiştir. Ek olarak, iki makale de geri çekildiği için çalışmaya alınmamıştır. Son olarak Kaya vd.nin (2022) çalışmalarında, iki dillilik ve çok dillilik terimleri ile ilgili yapılan tez ve makaleler belirlenmiştir. Alanda çalışacak olan araştırmacılara tür ve yıllara göre dağılımları tespit edilmiş iki dillilik ve çok dillilik kaynakçası sunmak amaçlanmıştır. Böylece Türkiye'de iki dillilik konusunda yüksek lisans ve doktora tezlerinin tamamının incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Küreselleşen dünya ve hızla artan iletişim teknolojileri endüstrisi iki dillilik olgusu ve kültürel geçirgenliği ön plana çıkarmıştır. Bu durum iki dillilik kavramını araştırmayı ve inceleme konusu hâline getirmeyi olanaklı kılmıştır. Bu çerçevede iki dillilik konusunda yapılan çalışmalar birçok açıdan önemli hâle gelmiştir. İki dillilik ile ilgili yapılan çalışmaları takip etmek, bu konu ile ilgili ilişki ve eğilimleri ortaya koymak, yapılan çalışmaların geniş çerçevede sunumunu, seyrini görebilmek açısından bibliyometrik analiz tekniği son derece çeşitli ve pratik veriler sunmaktadır. Bu çalışmanın problem durumunu 1988-2022 yılları arasında yapılan tezlerin farklı değişkenler açısından incelenmesi oluşturmaktadır. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında iki dillilik ile ilgili yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezleri bibliyometrik bir yaklaşımla incelenecektir. Bu çerçevede

ülkemizde iki dillilik ile ilgili yapılan tezlerde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Bunlar aynı zamanda çalışmanın alt problemlerini oluşturmaktadır.

- 1.1. İki dillilik konusunda yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 1.2. İki dillilik konusunda yapılan tezler hangi akademik düzeyde yoğunlaşmaktadır?
- 1.3. İki dillilik konusunda yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- 1.4. İki dillilik konusunda yapılan tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
- 1.5. İki dillilik konusunda yapılan tezlerin danışmanlarının akademik unvanı nedir?
- 1.6. İki dillilik konusunda yapılan tezler hangi dilde yazılmıştır?
- 1.7. İki dillilik konusunda yapılan tezler hangi bilimsel araştırma yöntemlerine göre yapılmıştır?
- 1.8. İki dillilik konusunda yapılan tezlerde hangi veri toplama araçları kullanılmıştır?
- 1.9. İki dillilik konusunda yapılan tezlerde hangi veri analiz yöntemleri kullanılmıştır?
- 1.10. İki dillilik konusunda yapılan tezlerde örneklem grubunun özellikleri nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama modelinde veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler, tespit edilen temalar dikkate alınarak düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem sırasında kullanılan sorulara göre de sunulabilir. Betimsel analizde amaç elde edilen verileri düzenleyerek ve yorumlayarak okuyucuya sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda veriler sistematik bir şekilde betimlenir. Bu betimlemeler açıklanarak yorumlanır ve sonuçlara ulaşılır. Bu sonuçlardan hareketle temalar ilişkilendirilir, anlamlandırılır ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunulur. Betimsel analiz belli aşamalarda gerçekleştirilir: İlk olarak genel bir çerçeve oluşturulur. Daha sonra temalara göre veriler işlenir. Üçüncü aşamada bulgular tanımlanır. Son olarak ise bulgular yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224).

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler önceden hazırlanan bir soru formu ile toplanmıştır. Bu formun oluşturulması sürecinde alan yazına başvurulmuştur (Avcı ve Kurudayıoğlu, 2022; Gökçen ve Arslan, 2019; Batur vd., 2022; Gülmez, vd., 2021; Yeşiltaş ve Evcı, 2021; Kaya vd., 2022; Çalışkan ve Kartal, 2021; Karagöz vd., 2019; Ünyılmaz, 2022).

Veriler Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında arşivlenen lisansüstü tezlere “Gelişmiş Tarama” seçeneğiyle 08.03.2023 tarihinde herhangi bir filtre uygulanmadan elde edilmiştir. “İki dilli” ve “İki dillilik” anahtar kelimeleriyle tezler taranmıştır. Konu ile ilgili ilk tezin 1988 yılında yapıldığı görülmüştür. Böylece 1988-2022 yılları arasında gerçekleştirilen tezler çalışmaya dâhil edilmiştir. Erişime açık olan tezler çevrimiçi olarak indirilmiştir. Erişime açık olmayan ve yayınlanma izni olmayan tezlere Üniversite Kütüphanesi aracılığıyla TÜBESS üzerinden ulaşılmıştır. Böylece ulaşılan 115 tez çalışmaya dâhil edilmiştir. Ertek’in (2017) doktora çalışmasına YÖKTEZ veri tabanından ve TÜBESS üzerinden ulaşılamamıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler bibliyometri tekniği ile analiz edilmiştir. “Bibliyometri terimi matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin kitaplar ve diğer iletişim ortamlarına uygulanması olarak tanımlanmaktadır” (Pritchard, 1969, s. 348). “Bibliyometrik araştırmalarda belgelerin ya da yayınların belirli özellikleri analiz edilerek bilimsel iletişime ilişkin çeşitli bulgular elde edilmektedir. Bibliyometri içinde kendine yer bulan atıf analizi çalışmaları ile de en sık kullanılan kaynaklar belirlenmekte, belli bir alanla ilgili literatürdeki yaşlanma hızı saptanmakta ve disiplinlere ilişkin çekirdek dergi koleksiyonu oluşturulmasına olanak sağlayacak veriler elde edilmektedir” (Al ve Coştur, 2007 s. 144).

Bulgular

Çalışmanın bulgular bölümünde, Türkiye’de iki dillilikle ilgili 1988-2022 yılları arasında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara, akademik düzeylerine, üniversitelerine, ana bilim dallarına, danışmanların akademik ünvanlarına, yazıldığı dillere, yöntemlerine, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemlerine son olarak da örneklem grubuna göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	f	Yüzde
1988	1	0,87%
1994	1	0,87%
1995	1	0,87%
1999	1	0,87%
2001	1	0,87%
2003	2	1,74%
2005	2	1,74%
2006	1	0,87%
2007	1	0,87%
2009	3	2,61%
2010	1	0,87%
2011	2	1,74%
2012	5	4,35%
2013	3	2,61%
2014	3	2,61%
2015	4	3,48%
2016	10	8,70%
2017	6	5,22%
2018	5	4,35%
2019	11	9,57%
2020	12	10,43%
2021	22	19,13%
2022	17	14,78%
Toplam	115	100,00%

Tablo 1’de iki dillilik alanında yapılan tezlerin yıllara göre dağılımına yer verilmiştir. Buna göre YÖKTEZ veri tabanında iki dillilik konusunda yapılan çalışmalar yıllara göre değişiklik göstermektedir. İlk çalışma 1988 yılında yayımlanmıştır. İki dillilik üzerine yapılan tezlerin 2000’lerde artmaya başladığı görülmektedir. Asıl artışın 2014 yılından sonra gerçekleştiği tespit edilmiştir. İki dillilik konusunda en fazla çalışma 2021 yılında (%19,13) gerçekleşmiştir. İki dillilik konulu tezlerde özellikle %9,57 oranı ile 2019’dan sonra yoğunlaşma görülmektedir. Konuyla alakalı en az çalışmanın yapıldığı

1988, 1994, 1999, 2001, 2006, 2007 ve 2010 yılları ise %0,87'lik oranla sadece birer tezin yazıldığı yıllardır.

Tablo 2. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerin Yoğunlaştığı Düzey

Çalışmanın Türü	f	Yüzde
Yüksek Lisans	99	86,09%
Doktora	16	13,91%
Toplam	115	100,00%

YÖKTEZ veri tabanından elde edilen, "iki dillilik" konulu 1988-2022 yılları arasında yapılan tez çalışmaları akademik olarak %86,09'luk oranla en çok yüksek lisans düzeyindedir. Toplam 115 tez arasından 99'unu yüksek lisans düzeyindeki tezler oluşturmaktayken geri kalan 16 adet tez de %13,91 ile doktora çalışmalarından oluşmaktadır.

Tablo 3. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f	Yüzde
Gazi Üniversitesi	14	12,17%
Hacettepe Üniversitesi	12	10,43%
Çukurova Üniversitesi	7	6,09%
Sakarya Üniversitesi	7	6,09%
Yıldız Teknik Üniversitesi	5	4,35%
Bahçeşehir Üniversitesi	4	3,48%
İstanbul Üniversitesi	4	3,48%
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	4	3,48%
Anadolu Üniversitesi	3	2,61%
Çağ Üniversitesi	3	2,61%
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	3	2,61%
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	3	2,61%
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	3	2,61%
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	1,74%
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2	1,74%
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2	1,74%
K. Maraş Sütçü İmam Üniversitesi	2	1,74%
Koç Üniversitesi	2	1,74%
Marmara Üniversitesi	2	1,74%
Pamukkale Üniversitesi	2	1,74%
Tokat Gaziosman Paşa Üniversitesi	2	1,74%
Yeditepe Üniversitesi	2	1,74%
Ankara Üniversitesi	1	0,87%
Boğaziçi Üniversitesi	1	0,87%
Dicle Üniversitesi	1	0,87%
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	0,87%
Erciyes Üniversitesi	1	0,87%
Fırat Üniversitesi	1	0,87%
İnönü Üniversitesi	1	0,87%
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	0,87%
İstanbul Teknik Üniversitesi	1	0,87%
Kadir Has Üniversitesi	1	0,87%
Kırıkkale Üniversitesi	1	0,87%
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	1	0,87%
Maltepe Üniversitesi	1	0,87%
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	0,87%
Newcastle Üniversitesi	1	0,87%

Nottingham Üniversitesi	1	0,87%
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1	0,87%
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	0,87%
Ordu Üniversitesi	1	0,87%
Sabancı Üniversitesi	1	0,87%
Selçuk Üniversitesi	1	0,87%
Üsküdar Üniversitesi	1	0,87%
Yaşar Üniversitesi	1	0,87%
Toplam	115	100,00%

Tablo 3 incelendiğinde iki dillilik konusunda yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımında 14 çalışma ve %12,17'lik bir oranla Gazi Üniversitesi ilk sırada yer alırken, 12 çalışma ve %10,43'lük bir oranla Hacettepe Üniversitesi ikinci sırada yer almaktadır. Çukurova ve Sakarya Üniversiteleri ise 7'şer adet çalışma ve %6,09'luk oranla en çok çalışmanın yapıldığı üçüncü üniversitelerdir. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Newcastle Üniversitesi ve Nottingham Üniversitesi ise 1'er tez çalışmasıyla yer alan yabancı üniversiteler arasında yer almışlardır.

Tablo 4. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalı	f	Yüzde
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD	19	16,52%
Türkçe Eğitimi ABD	16	13,91%
İngiliz Dili Eğitimi ABD	9	7,83%
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	7	6,09%
Psikoloji ABD	7	6,09%
Türk Dili ve Edebiyatı ABD	5	4,35%
Belirtilmemiş	4	3,48%
İngiliz Dili Eğitimi	4	3,48%
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi ABD	3	2,61%
Dil ve Konuşma Terapisi ABD	3	2,61%
Almanca Öğretmenliği ABD	2	1,74%
Antropoloji ABD	2	1,74%
Dilbilim ABD	2	1,74%
Eğitim Teknolojisi ABD	2	1,74%
Okul Öncesi Eğitimi ABD	2	1,74%
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi ABD	2	1,74%
Temel Eğitim ABD	2	1,74%
Türkiyat Araştırmaları ABD	2	1,74%
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ABD	2	1,74%
Yabancı Diller Eğitimi ABD	2	1,74%
İlköğretim ABD	2	1,74%
Bilişsel Nöropsikoloji ABD	1	0,87%
Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi ABD	1	0,87%
Dil Bilimleri ve Kültür Araştırmaları ABD	1	0,87%
Dilbilimi Araştırmaları ABD	1	0,87%
Eğitim Programları ve Öğretimi ABD	1	0,87%
Eğitim Yön. Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı	1	0,87%
Fransız Dili ABD	1	0,87%
Genel Dilbilim ABD	1	0,87%
Grafik Ana Sanat Dalı	1	0,87%
İletişim ve Dilbilimleri ABD	1	0,87%
Müzikoloji ve Müzik Teorisi ABD	1	0,87%

Odyoloji ABD	1	0,87%
Özel Eğitim ABD	1	0,87%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1	0,87%
Sosyal Bilimler ve İnsan Bilimleri ABD	1	0,87%
Sosyoloji ABD	1	0,87%
Toplam	115	100,00%

Tablo 4'te yer alan iki dillilik konusunda yapılan tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımında ise 19 çalışma ve %16,52'lik oranla Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, en çok çalışmanın yapıldığı anabilim dalı olmuştur. Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı ise 16 çalışma ve %13,91'lik oranla ikinci sırada yer almaktadır. İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 9 çalışmayla, üçüncü sıradayken, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı ve Psikoloji ABD 7'ser adet çalışmayla dördüncü sıradadırlar.

Tablo 5. Tez Danışmanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı

Ünvan	f	Yüzde
Profesör	38	33,04%
Doçent Doktor	41	35,65%
Doktor (Yardımcı Doçent Doktor)	36	31,30%
Toplam	115	100,00%

Tablo 5'te iki dillilik konusunda yapılan tezlerin tez danışmanlarının akademik unvanlarına göre dağılımına yer verilmiştir. Bu dağılıma göre %35,65'lik bir oran ve 41 danışmanla en çok tez doçent unvanlı akademisyenlerin danışmanlığında yapılmıştır. Bu tabloyu %33,04 ile profesörler ve %31,30 ile doktorlar (doçent doktor) üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 6. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerin Dillere Göre Dağılımı

Diller	f	Yüzde
Türkçe	83	72,17%
İngilizce	27	23,48%
Almanca	2	1,74%
Arapça	1	0,87%
Fransızca	1	0,87%
Kırgızca	1	0,87%
Toplam	115	100,00%

Tablo 6'da görüleceği üzere toplam 115 tez den 83'ü %72,17'lik bir oranla Türkçe çalışmalarda en fazla kullanılan dil olmuştur. İkinci olarak ise %23,48 ile İngilizcedir. Almanca yapılan tez çalışmaları sadece 2 adettir. Bunun dışında Arapça 1, Fransızca 1 ve son olarak da Kırgızca 1 adet tez çalışması yapılmıştır.

Tablo 7. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerin Bilimsel Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Yöntemler	f	Yüzde
Nitel	49	42,61%
Nicel	48	41,74%
Karma	18	15,65%
Toplam	115	100,00%

Tablo 7 incelendiğinde iki dillilik konulu tezlerde bilimsel araştırma yöntemi olarak nitel ve nicel yöntemler yoğunluktadır. Nitel araştırma yöntemi 49 tez çalışmasında ve %42,61'lik oranla birinci sırada yer alırken, aralarında çok az bir farkla 48 tez çalışması ve %41,74'lük oranla nicel araştırma yöntemi ikinci sırada yer almıştır. Karma araştırma yöntemi ise %15,65'lik oranla son sırada yer almaktadır.

Tablo 8. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları	f	Yüzde
Anket	32	12,60%
Ölçek	28	11,02%
Genel bilgi formu	28	11,02%
Dil Testi / Ölçeği	23	9,06%
Görüşme	21	8,27%
Yarı yapılandırılmış görüşme formu	17	6,69%
Gözlem	16	6,30%
Test	15	5,91%
Doküman incelemesi	12	4,72%
Ses kaydı	11	4,33%
Literatür taraması	10	3,94%
Ön test-Son test	7	2,76%
Metin yazdırma	6	2,36%
Uygulama metni	4	1,57%
Görüşme Kayıtları	4	1,57%
Video ses kaydı	3	1,18%
Hikâye ve Deneme yazdırma	3	1,18%
Açık uçlu sorular	3	1,18%
Ön test-Uygulama-Son test	3	1,18%
Katılımlı gözlem	2	0,79%
Araştırma günlüğü	2	0,79%
Öğrenci Etkinlik Dosyaları	2	0,79%
Ölçüt Listesi Formu	1	0,39%
Sözel Ödev	1	0,39%
Toplam	254	100,00%

Tablo 8’de yer iki dillilik konulu tezlerde kullanılan veri toplama araçları tablodan da görüleceği üzere çok çeşitlidir. Toplam 254 adet veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama araçlarında en yüksek payı %12,60’lık oranla anket almıştır. % 11,02’lik oranla ölçek ve genel bilgi formu ikinci sıradadır. Bunların dışında dil testi/ölçeği %9,06 ile görüşme %8,27 ile ve yarı yapılandırılmış görüşme %6,69’luk oranla en çok kullanılan veri toplama araçları olarak sıralamada yerini almıştır.

Tablo 9. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerde Kullanılan Veri Analiz Yöntemleri

Veri Analiz Yöntemleri	f	Yüzde
Betimsel Analiz	22	16,06%
İçerik Analizi	21	15,33%
Doküman İncelemesi	12	8,76%
Bağımsız T- Testi	11	8,03%
İki Faktörlü ANOVA	9	6,57%
Belirtilmemiş	9	6,57%
Çözümleme Yöntemi	8	5,84%
Tek Faktörlü Varyans Analizi	7	5,11%
Karşılaştırma Yöntemi	5	3,65%
Kategorisel Analiz	4	2,92%
Kruskal Wallis H	4	2,92%
Mann Whitney- U	4	2,92%
Regrasyon Analizi	4	2,92%
Kayıt Deşifre Yöntemi	2	1,46%
Kesitsel- Betimsel Analiz	2	1,46%
Ki Kare	2	1,46%
SALT Dil Örneği Analiz Programı	2	1,46%
Spearman	2	1,46%
CLAN Programı	1	0,73%
Hata Analizi	1	0,73%
Kod Kaydırma Sınıflandırması	1	0,73%
Smart PLS	1	0,73%
Söylem Analizi	1	0,73%
Uzun Süreç Çözümleme Yöntemi	1	0,73%
Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	1	0,73%
Toplam	137	100,00%

Tablo 9’da iki dillilik konusunda yapılan tezlerde kullanılan veri analiz yöntemine yer verilmiştir. Yapılan tezlerde çok çeşitli veri analiz yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Veri analiz yöntemlerinden en fazla kullanılan %16,06’lık oranla betimsel analiz yöntemi olmuştur. %15,33’lük oranla ikinci sırada içerik analizi yer alırken onu % 8,76’lık oranla doküman incelemesi yöntemi takip etmiştir.

Tablo 10. İki Dillilik Konusunda Yapılan Tezlerde Örneklem Grubunun Özellikleri

Örneklem Grubu	f	Yüzde
Okul Öncesi	24	14,55%
İlkokul	22	13,33%
Ortaokul	32	19,39%
Lise	22	13,33%
Üniversite	24	14,55%
Yetişkin	41	24,85%
Toplam	165	100%

Tablo 10’da görüldüğü üzere iki dillilik konusunda yapılan tezlerin örneklem grubunda %24,85’lik bir oranla yetişkinler ilk sırada yer almaktadır. Ortaokul öğrencileri %19,39 ile ikinci sıradadır. Okul öncesi çocuklar ve üniversite öğrencileri %14,55’lik bir sonuçla aynı orana sahipken, ilkokul öğrencileri ve liseli öğrenciler de %13,33 ile aynı orandadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İki dillilik temel kavramından yola çıkılarak hazırlanan bu çalışmada 1988-2022 yılları arasında “iki dillilik” üzerine yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin tamamının bibliyometrik analiz tekniği ile incelenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda iki dillilik konulu tezlerin ilk olarak yayımlanmaya başladığı 1988’den 2022’ye kadar olan süreçte geçmişten günümüze ortaya konulmuş bütün tezlerin bütüncül bir gözle ele alınması hedeflenmiştir. Bibliyometrik analiz tekniği ile ele alınan bu çalışmada tezlerin yayımlandıkları yıllara, akademik düzeylerine, üniversitelerine, anabilim dallarına, akademik unvanlara, yazılma dillerine, araştırma yöntemlerine, veri toplama araçlarına, veri analiz yöntemlerine ve son olarak örneklem grubunun özelliklerine göre dağılımları incelenmiştir. Bibliyometri tekniği ile birçok parametreden çalışmalara yönelik eğilim, değişken ve dağılımlar incelenebilir. Örneğin, [Çalışkan ve Kartal \(2021\)](#) yazmış oldukları makalede Türkiye’deki 1985-2020 yılları arasındaki çeviri konulu tezleri incelemişlerdir. İnceleme sonucunda çeviri konulu lisansüstü tez sayılarında yıllar içinde dikkat çeken bir artışın tespit edildiğini; sırasıyla tezlerin en çok İstanbul, Marmara ve Sakarya Üniversitesinde yapıldığını, en fazla tezin ise sosyal bilimler enstitüsünde gerçekleştirildiğini belirlemişlerdir. Ayrıca araştırma yöntemi olarak çeviri amaçlı metin çözümlemesi yaklaşımının ve veri toplama aracı olarak ise doküman incelemesi tekniğinin ön plana çıktığını belirtmişlerdir. [Batur vd.nin \(2022\)](#) çalışmasında ise Türkçe eğitimi ile ilgili 136 makale olduğu görülmüştür. Bununla birlikte makale sayılarının her yıl değişkenlik gösterdiği belirtilmiştir. Makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimenin “Türkçe Eğitimi” olduğuna betimsel yöntemin en fazla tercih edilen yöntem olduğuna ve makalelerde en çok durum tespitinin yoğun olduğuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada yapılan incelemelerde, iki dillilikle ilgili yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllar bazında dağılımında, 2014 yılına kadar kayda değer bir artış yokken; 2014 sonrası ciddi bir artış gerçekleşmiştir. 2021 yılı iki dillilik konusunda yapılan çalışmaların en yoğun olduğu yıldır. 1960’lı yıllarda ülkemizden Avrupa’ya yapılan ve 1980’lere kadar süren yoğun işçi göçü yaşanmıştır. Buna rağmen iki dillilik konulu ilk çalışmanın 1988’de yayımlanan yüksek lisans tezi olması düşündürücüdür. İki dillilik üzerine yapılan çalışmalar Türkiye’de yavaş ilerlese de son yıllarda artmıştır. İki dillilik üzerine yapılan çalışmaların akademik düzey olarak en çok yüksek lisans çalışmalarında yoğunlaştığı

görülmektedir. Doktora çalışmaları, yüksek lisans çalışmalarıyla kıyaslandığında arada ciddi bir fark olduğu görülmektedir. Doktora çalışmalarının sayıca az olması durumu araştırmacıların uzmanlık alanı olarak iki dillilik ya da çok dilliliği seçmek istememelerinden kaynaklanıyor olabilir. İki dillilik üzerine yapılan çalışmaların üniversitelere göre dağılımına bakıldığında en fazla çalışma Gazi Üniversitesi'nde yer alırken onun hemen ardından Hacettepe Üniversitesi gelmektedir. Ülke genelinde iki dillilik üzerinde yapılan çalışmaların belli başlı üniversitelerde kümelendiği tespit edilmiştir. Uzun yıllar yurt dışına göç veren ve kendi coğrafyasında dil zengini bir bölgede bulunulmasına rağmen üniversiteler tarafından iki dillilik ve çok dillilik alanlarına ilgi gösterilmediği görülmüştür. Bu durumun sebepleri ileriye dönük araştırılmaya muhtaç bir konudur. İki dillilik üzerine yapılan doktora ve yüksek lisans tezlerinin yapıldığı anabilim dalları incelendiğinde çok fazla çeşitliliğin olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan bibliyometrik analiz sonucunda en fazla çalışmanın Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında olduğu görülmektedir. Bunu Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı ikinci sırada takip etmektedir. Tezlerin yapıldığı diğer anabilim dallarından bazıları şöyledir: Odyoloji, Müzik ve Müzik Teorisi, Genel Dilbilim, Antropoloji, Dil ve Konuşma Terapisi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, İletişim ve Dil Bilimleri, Okul Öncesi Eğitimi, Sosyoloji, Psikoloji, İngiliz Dili Eğitimi ve Bilişsel Nöropsikoloji gibi farklı farklı anabilim dallarında çalışmalar yapılmıştır. Bu durum iki dilliliğin disiplinler arası bir kavram olduğunu göstermektedir. Li (2015, s. 511-536), disiplinler arası çalışmalarda iki dillilerin zihin yapısının anlaşılması ve beynin birden fazla dili nasıl öğrendiği ile ilgili soruların iki dilliliğin, psikoloji bilimi, bilişsel bilim ve sinir bilimi gibi alanlardaki araştırmacılar için dikkat çekici bir konu hâline geldiğini belirtmiştir. Ayrıca bilişsel bilim ve sinir bilim açısından ana dili ve ikinci dil öğrenimi arasındaki temel değişkenlerle ilgili: bilişsel kontrol, çoklu dil ve iki dilliliğin disiplinler arası ilişki ve boyutlarının anlaşılmasında hızla büyüyen literatüre dikkat çekmektedir. İki dillilik üzerine yapılan tezlerin, tez danışmanlarının akademik unvanlarına göre ortaya çıkan dağılımda konu ile ilgili en fazla araştırmacının doçent doktorlar tarafından yaptırıldığı tespit edilmiştir. Hemen ardından profesörler ve doktorlar (yardımcı doçent doktor) gelmektedir ve aralarındaki oransal fark çok azdır. Bu dağılımlar, iki dillilik üzerine akademisyenler tarafından yaptırılan çalışmalarda danışman akademisyenlerin oransal olarak neredeyse dengeli bir dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. İki dillilikle ilgili yapılan doktora ve yüksek lisans tezlerinin yazıldığı dillere bakıldığında en fazla Türkçe ile kaleme alındığı görülmektedir. İkinci sırada yer alan ise tüm dünyada lingua franca olarak kabul edilen İngilizcedir. 115 adet tezden sadece 2 adet tezin Almanca yazıldığı tespit edilmiştir.

Araştırmacının dikkatini çeken bir diğer husus da yabancı bir dil ile yapılan tezlerin büyük bir oranda Türkiye'deki özel üniversiteler ya da yurt dışındaki üniversitelerde yaptırılmış olmasıdır. İki dillilik konusunda yapılan tezlerin bilimsel araştırma yöntemlerine göre olan dağılımda ortaya çıkan tabloya göre nitel ve nicel araştırmalar bir tez çalışmasını dâhil etmezsek eşit durumdadır. Karma yöntemle ele alınan çalışmaların sayısı ise toplam tez sayısına oranla düşük bir noktadadır. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin dağılımda eşit çıkması, doktora ve yüksek lisans çalışmalarına yapılacak çaprazlama bir oranla kıyaslanırsa olumlu bir yaklaşım içinde olunabilir. Nicel verilerin oranının fazlalığı araştırmacıların deneysel ve özgün bir çalışma yapmaya istekli olduklarının ve tezlerinde öne sürdükleri teorilerini kanıtlama amacı güttüklerinin bir göstergesi olabilir. İki dillilik üzerine yapılan tezlerin veri toplam araçlarına göre olan dağılımına bakıldığında çok çeşitli veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir. Bu dağılımda anket çalışmaları birinci sırada yer alırken, ölçek ve genel bilgi formu ikinci sırada yer almaktadır. Hesaplanabilirlik ve standart olma özelliği açısından pek çok kolaylık sağlamasından kaynaklı olarak dil testi ölçekleri de yine veri toplama araçları arasında üçüncü sırada yer almıştır.

İki dillilik konulu tezlerin veri analiz yöntemleri açısından değerlendirmesinde çok çeşitli veri analiz yönteminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Veri analiz yöntemlerinden en fazla betimsel analiz yöntemine yer verildiği ardından içerik analizinin tercih edildiği saptanmıştır. Doküman analizi de yine çok tercih edilen analiz yöntemleri arasında üçüncü sırada yer almıştır. Bu dağılımlar arasında dikkat çeken nokta ise %6,57'lik bir oranla veri analiz yönteminin belirtilmediği çalışmalardır. Bu araştırmacıların net ve açık bir şekilde metodolojiye çalışmalarında yer vermeyişleri akademik bir problem olarak düşünülmekte ve tezlerin teslim edilen enstitüler tarafından gerekli ve özenli incelemeden geçirilmediğini düşündürmektedir. İki dillilik üzerine yapılan tezlerin örneklem grubuna göre dağılımlarında en fazla çalışmanın yetişkinler üzerinden yürütülmüş olduğu görülmektedir. Ortaokul ve okul öncesi; lise ve üniversite gruplarındaki örneklem sayıları eşit çıkmıştır. Genel bir değerlendirmeyle her yaş grubundan kesimleri içeren bir çeşitlilik arz etmektedir.

Her alanda hızlı bir dönüşümden geçen dünyada artık yüksek teknolojiye araçların da etkisiyle iletişim ağı yaygınlaşmıştır. Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen sorunlar artık sadece orada yaşayan insanları değil bütün insanlığı etkiler hâle gelmiştir. Sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel birtakım sorunlar hızla dünyanın geniş kesimlerince duyulur duruma gelmiştir. Ülkemiz, coğrafi olarak hep söylenegeldiği gibi üç kıtanın birbirine en çok yaklaştığı ve hem Asya hem de Avrupa kıtasında toprakları olan çok stratejik bir konumdadır. Bu konumundan kaynaklı olarak dünyada göç güzergâhlarının tam merkezinde yer almaktadır. Türkiye coğrafyası gereği pek çok komşusu olan bir ülkedir. Komşu ülkelerde yaşanan savaşlar, ekonomik ve sosyal sıkıntılardan dolayı göç alan bir ülke konumundadır. Hâli hazırda çok kültürlü ve çok dilli olan toplumun yeni göçlerle bu özelliği çok fazla ön plana çıkmıştır. Yapılan araştırmada iki dillilik konusunda artış olduğu tespit edilmiştir. Bu durum geçmişte çokça göç vermiş şimdi ise çok fazla göçe maruz kalan ülkemiz açısından önemlidir.

Ülkemizin içinde bulunduğu konumdan dolayı bu çalışmaların daha zengin ve işlevsel içerikler üreten yeni çalışmalarla desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. İki dillilik ya da çok dillilik üzerine yapılan çalışmaların hem nicelik hem de niteliksel olarak geliştirilmesi için bu alanda çalışan araştırmacılar desteklenmelidir. İki dillilikle ilgili yapılan kapsamlı çalışmaların özellikle de kaynak olabilecek kitapların eksik olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple daha fazla yabancı kaynaklara başvurmak gerekmiştir. Bu alanda yazılmış yabancı kaynakların Türkçeye çevrilmesi iki dillilik ve çok dillilik olgusunu anlamaya yardımcı olurken araştırmacılara da kaynaklara daha kolay erişim imkânı sağlayacaktır. İki dillilik ve çok dillilik üzerine yapılan kaynakça çalışmaları yok denecek kadar azdır. [Kaya vd.nin \(2022\)](#) hazırlanmış oldukları çalışma sonucu ortaya çıkan kaynakça denemesi dışında alanda bu boşluğu dolduracak çalışmalara rastlanmamıştır. Bunun dışında iki dillilik üzerine yapılan çalışmaların daha derinlemesine ele alındığı incelemelere da ihtiyaç vardır. [Ünyılmaz'ın \(2022\)](#) çalışması sadece 2007-2021 yıllarını kapsamı ve kategori olarak çok az özelliğin değerlendirilmesi daha kapsamlı çalışmaların gerekli olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışmada 1988-2022 yılları arasında ortaya konulmuş 116 doktora ve yüksek lisans tez çalışmalarından 115 adedine ulaşılmıştır. Tezler toplam on kategoride belirlenen özellikler açısından ele alınmıştır. Alanda yazılan makalelerin de geçmişten günümüze tamamının ele alındığı ve farklı açılardan incelemelerin yapıldığı çalışmaların alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Son olarak iki dillilik konusunda bundan sonra yapılacak çalışmalarda; her bir tezin derinlemesine ayrı ayrı içerik analizi yöntemi ile incelenmesi, yayımlanmış bütün tezlerdeki anahtar kelimeler üzerinden ayrıntılı bir inceleme yapılması ve tezlerde ulaşılan bulguların karşılaştırmalı olarak benzerlik ve farklılıklarının incelenerek ele alınması önerilir.

Kaynaklar

- Aksan, D. (2017). *Dil, şu büyüdü düzen*. Bilgi Yayınevi.
- Al, U. ve Coştur, R. (2007). Türk psikoloji dergisinin bibliyometrik profili. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(2), 142-163.
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies*, 5(3), 728-749.
- Alyılmaz, S. ve Polatcan, F. (2018). İletişim kurma istekliliği ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 447-458.
- Avcı, M. ve Kurudayıoğlu, M. (2022). Türkçede iki dillilik çalışmalarının bibliyometrik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(1), 252-265.
- Baker, C. (2001). Second language acquisition and learning. (Ed. Colin Baker), *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*, Clevedon: Biddles Ltd., 109-134
- Batur, Z., Özdil, Ş ve Özcan, H. Z. (2022). Millî eğitim dergisinde yayımlanan makalelerin Türkçe eğitimi açısından bibliyometrik analizi. *Millî Eğitim*, 51(234), 1591-1612.
- Beardmore, H. B. (1986). *Bilingualism basic principles*. College- Hill Press.
- Bican, G. (2017). *Danimarka'da Türkçe - Danca konuşan öğrencilerin dil görünüşlerinin iki dillilik temelinde incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Bölükbaş-Kaya, F., Hançer, F. B. ve Golynskaia, A. (2019). İki dillilik: Tanımı ve türleri üzerine kuramsal tartışmalar. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(2), 98-113.
- Çalışkan, D. ve Kartal, E. (2021). Türkiye'deki çeviri konulu tezler üzerine bibliyometrik bir inceleme (1985-2020). *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 15, 35-73.
- Ertek, B. (2017). *6-10 yaş arası iki dilli Fransızca-Türkçe ve tek dilli Türkçe ve Fransızca konuşan çocuklarda kelime gelişimi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Université de Rouen.
- Gökçen, D. ve Arslan, M. (2019). Türkçe eğitimi araştırmalarına genel bir bakış: bibliyometri çalışması. *Journal of Research in Turkic Language*, 39-56.
- Grosjean, F. (2010). *Bilingual life and reality*. Harvard University Press.
- Gülmez, D., Özteke, İ. ve Gümüş, S. (2021). Uluslararası dergilerde yayımlanan Türkiye kaynaklı eğitim araştırmalarının genel görünümü: bibliyometrik analiz. *Eğitim ve Bilim*, 46(206), 213-239.
- Güzel, A. (2014). *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi*. Akçağ Yayınları.
- Karagöz, B. ve Koç Ardıç, İ. (2019). Ana Dili Eğitimi Dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 419-435.
- Kaya, M. ve Palas, R. ve Can, F. (2022). İki dillilik ve çok dillilik üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kaynakça denemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 31, 605-634.
- Li, P. (2015). *Bilingualism as a dynamic process. The handbook of language emergence*. West Sussex: John Wiley ve Sons Ltd., 511-536.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of Documentation*, 25, 348-349.

- Şahin, M. M. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı. *Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 56, 437-452.
- Ünyılmaz, B. (2022). Türkiye’de okul öncesi dönemde iki dillilik üzerine yapılan lisansüstü tezlerin ve makalelerin incelenmesi (2007-2021). *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 5(10), 37-52.
- Yeşiltaş, E. ve Evcı, N. (2021). Eğitimde bilgisayar okuryazarlığı çalışmalarının bibliyometrik bir analizi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 223-242.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yay.

Extended Abstract

This study aims to examine the theses written between 1988 and 2022 in terms of different variables. For this purpose, this study examines the master's and doctoral theses published on the database of the National Thesis Center of the Council of Higher Education in Türkiye with a bibliometric approach. The study is a descriptive survey research, which is one of the qualitative research methods. In descriptive survey research, data are summarized and interpreted according to predetermined themes. These data can be organized taking into account the themes identified, or they can be presented according to the questions used during interviews and observations. The purpose of the descriptive analysis here is to organize and interpret the obtained data and present it to the reader (Yıldırım & Şimşek, 2011, p. 224).

In the study, data are collected with a previously prepared questionnaire. The data is obtained without applying any filters to the postgraduate theses archived in the National Thesis Center database of the Council of Higher Education with the “Advanced Search” option. The theses are accessed with the keywords “Bilingual” and “Bilingualism”. Accordingly, it is clear that the first thesis on this subject was written in 1988. At the end of this search, a total of 115 theses are examined by including the ones submitted between 1988 and 2022. The data in the study are analyzed with the bibliometric technique. “The term bibliometrics is defined as the application of mathematical and statistical methods to the books and other communication media” (Pritchard, 1969, p. 348).

In light of the findings, when the distribution of the theses on bilingualism according to years they were submitted is examined, the first thesis was published in 1988. Regarding this, it is also evident that theses on this bilingualism started to increase in the 2000s, and it was clear that the real increase occurred after 2014.

When the distribution of theses on bilingualism by universities is examined, most studies were conducted at Gazi University (12.17%), followed by Hacettepe University (10.43%). When the distribution is examined according to departments, most studies were carried out in the Departments of Turkish and Social Sciences Education (16.52%) and the Department of Turkish Education (13.91%). When the distribution according to the academic titles of the supervisors is examined, most theses were supervised by associate professors (35.65%), professors (33.04%), and doctors/associate professors (31.30%), respectively. When the distribution is examined according to languages, it is seen that most theses are in Turkish language (72.17%) followed by English language (23.48%). When the distribution is examined according to scientific research method, it is clear that qualitative (42.61%), quantitative (41.74%), and mixed (15.65%) method studies were conducted. When the data collection tools used in theses on bilingualism are examined, the most common ones are surveys (12.60%), scales and general information forms (11.02%), language test/scales (9.06%), interviews (8.27%), and semi-structured interviews (6.69%). When the data analysis methods used in theses are examined, descriptive analysis

(16.06%), content analysis (15.33%), and document review (8.76%) methods are used most. When the characteristics of the sample group in theses are examined, it is seen that most studies were conducted on adults (24.85%), secondary school students (19.39%), preschool students (14.55%), and university students (14.55%), respectively.

As a result, despite being in a language-rich region that has emigrated abroad for many years, it is evident that universities in Türkiye did not show interest in the fields of bilingualism and multilingualism until the 2010s. According to the analysis in this research, while there was no significant increase in the distribution of master's and doctoral theses on bilingualism over the years until 2014, there was a significant increase after 2014. 2021 is the year with the highest number of studies on bilingualism. There was intense labor migration from our country to Europe in the 1960s and lasted until the 1980s. Despite this, it is thought-provoking that the first study on bilingualism was a master's thesis published in 1988.

Due to the position of our country, these studies should be supported by new studies that produce richer and more functional content. Researchers working in this field should be supported to do both quantitative and qualitative studies on bilingualism or multilingualism. It can be said that comprehensive studies on bilingualism, especially books that can be a reference, are lacking. For this reason, it is necessary to reach more international resources. Finally, in future studies on bilingualism, it is recommended that each thesis be examined in depth separately using the content analysis method, a detailed examination of the keywords in all published theses is made, and the findings obtained in the theses are comparatively examined by examining their similarities and differences.